

BIJLAGE 3

Archeologisch onderzoek

Betreft: Adviesbrief archeologie: Tolbert, Hoofdstraat 68 (Gemeente Leek)

Uw kenmerk:

Ons kenmerk: Tolbert Hoofdstraat 68

23 maart 2017, Lippenhuizen

Pietersma & Spoelstra Omgevingsadviseurs

t.a.v. mevr. J. Takkebos

Postbus 31

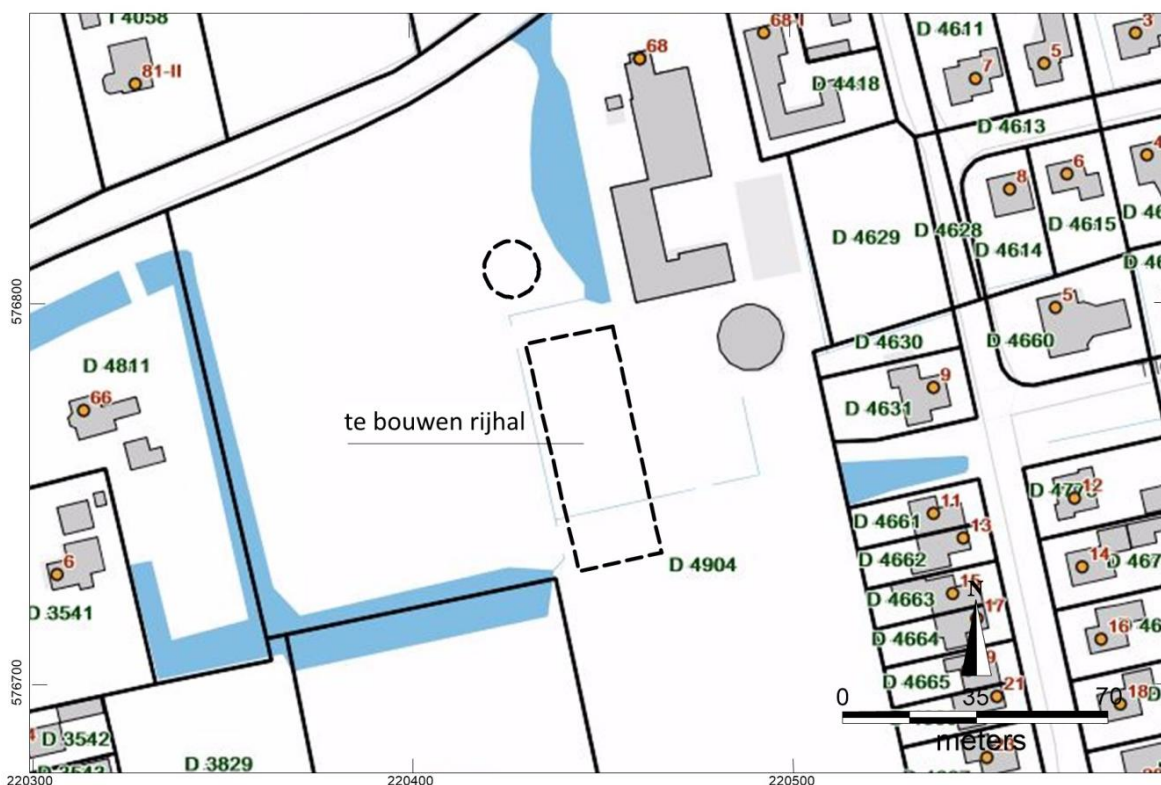
9289 ZH Drogenham

Geachte mevrouw Takkebos,

De aanleiding van deze adviesbrief archeologie is de bouw van een nieuwe rijhal op de locatie Hoofdstraat 68 te Tolbert in de gemeente Leek (zie afbeelding 1). In het bestemmingsplan Tolbert is voor de locatie de dubbelbestemming Waarde-Archeologie opgenomen (Artikel 22). Bij ingrepen groter dan 100 m² en dieper dan 40 cm-mv dient rekening te worden gehouden met mogelijke archeologische resten in de bodem. In dit geval is sprake van de een beperkte 'nieuwe' bodemversterking en wordt geadviseerd om geen vervolg onderzoek uit te voeren. Hieronder volgt een korte argumentatie van dit advies.

Huidige situatie

De locatie is momenteel grotendeels, uitgezonderd, de zuidzijde in gebruik als rijbak. Direct ten westen van de rijbak ligt een greppel of sloot (zie afbeeldingen 1 en 4).

Afbeelding 1. Bestaande situatie met de te bouwen rijhal.¹

¹ Kadaster 2017

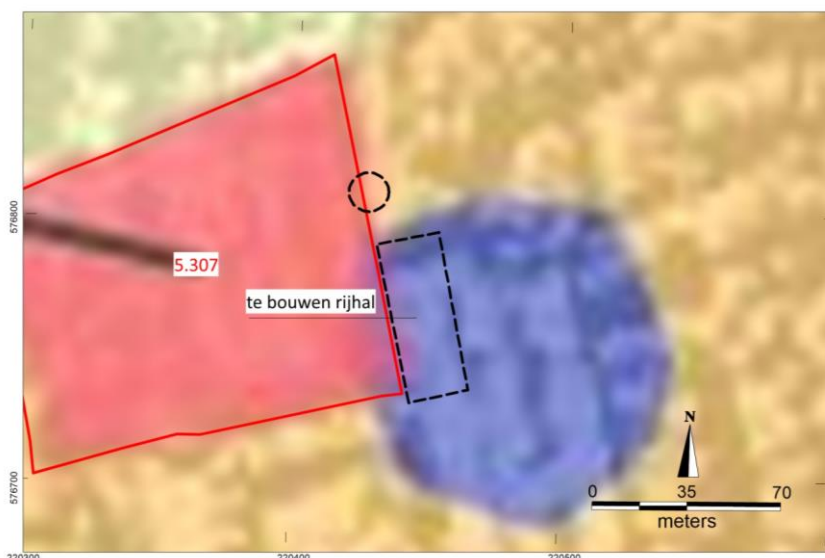
Toekomstige situatie en voorziene werkzaamheden

Ter plaatse en iets ten zuiden van de huidige rijbak is de bouw van een rijhal voorzien van 60 bij 24 meter (zie afbeelding 1). De rijhal wordt voorzien van een fundering bestaande uit een betonnen vloer met rondom een vorstrand. Voorafgaand aan het aanleggen van de vloer wordt de bodem maximaal 30 cm afgegraven. Rondom de rijhal, wordt een vorstrand van circa 40 cm breed en 60 tot 80 cm diepte uitgegraven.

Archeologische gegevens

De locatie van de nieuw te bouwen rijhal betreft een oorspronkelijk laag gelegen gebied, dat zich ten noordoosten van een hoogte bevindt, waarop de historische dorpskern van Tolbert ligt. Uit de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Leek (zie afbeelding 2) blijkt dat deze laagte die is aangemerkt als zijnde een dobbe op pingo-ruïne (blauwe ronde vorm). In de bijbehorende rapportage is de volgende omschrijving en verwachting gegeven voor dergelijke laagten.²

'Randzones van pingoruïnes hebben een grote aantrekkingskracht op mensen in de steentijd. Dobben (pingoruïnes) kunnen een botanisch archief bevatten dat archeologisch-landschappelijke informatie kan bevatten. Bovendien is er kans op het aantreffen van rituele deposities. Dit betekent dat in principe een hoge archeologische verwachting aanwezig is voor alle perioden. De kans dat het jongste veen is weggegraven is evenwel groot, hetgeen leidt tot een lagere verwachting voor recentere perioden. Categorie archeologische verwachting : hoog.'

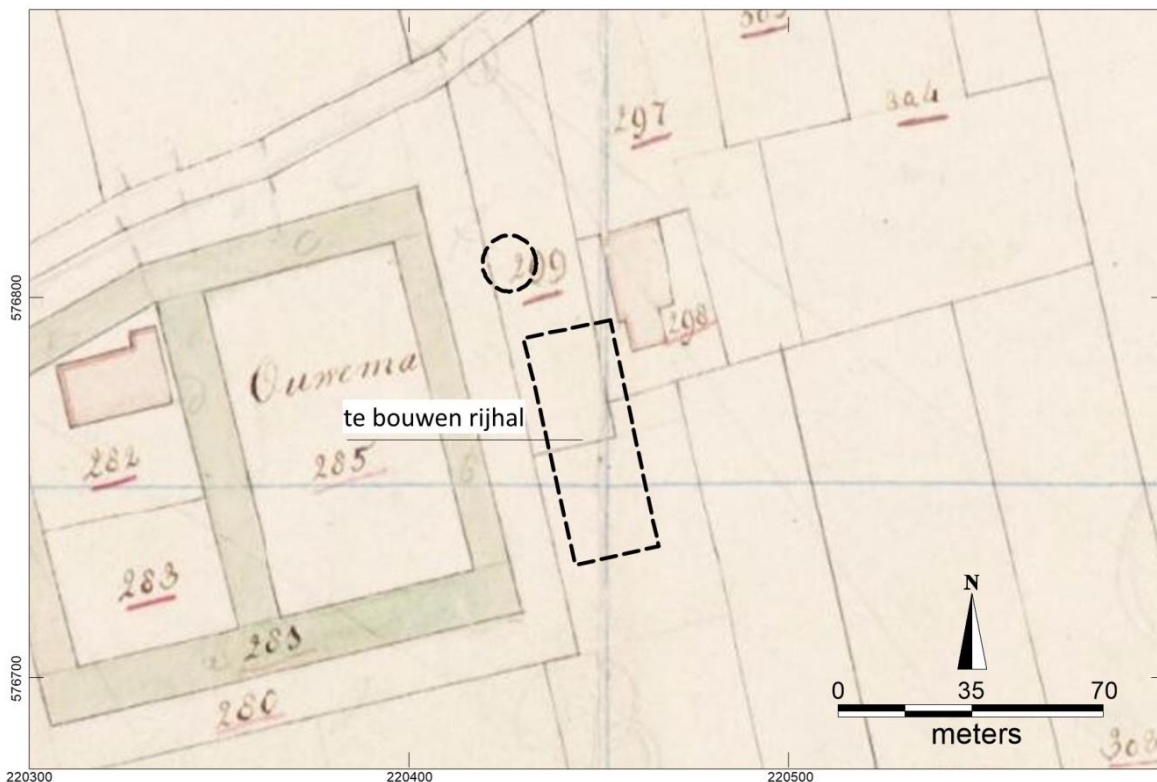

Afbeelding 2. Ligging van het plangebied (zwarte streepjes) op een archeologische verwachtingskaart van de Gemeente Leek.³ Ten westen van het plangebied ligt AMK-terrein nr. 5307. Dit is een terrein van hoge archeologisch waarde (versterkt huis Auwema).

In afbeelding 2 is verder te zien dat direct ten westen van het plangebied een terrein ligt dat is opgenomen op de archeologische monumenten kaart (AMK) als terrein nr. 5307. Uit de toelichting bij de kaart blijkt dat dit een terrein betreft met sporen van een versterkt huis: de borg "Auwemahuis". Stichtingsdatum 1413 en gesloopt begin 18de eeuw. De boerderij op het borgterrein is afgebroken. Er staat nu een huis. De borg stond midden op het westelijk gedeelte van het terrein. Op de minuutplan uit de periode 1811-1832 zijn de grachten mooi ingetekend (zie afbeelding 3). De grachten stonden met watergangen in verbinding met het Leekster meer. Deze watergangen liepen door tot in het plangebied. Direct ten noordoosten van de voorziene rijhal stond toen een boerderij.

² Van Heeringen e.a. 2014

³ Van Heeringen e.a., 2014

Afbeelding 3. Plangebied op een minuutplan (Bron: Kadaster 1811-1832).

De huidige Hoofdstraat heeft als middeleeuwse ontginningsbasis gediend voor de gebieden ten zuiden ervan.

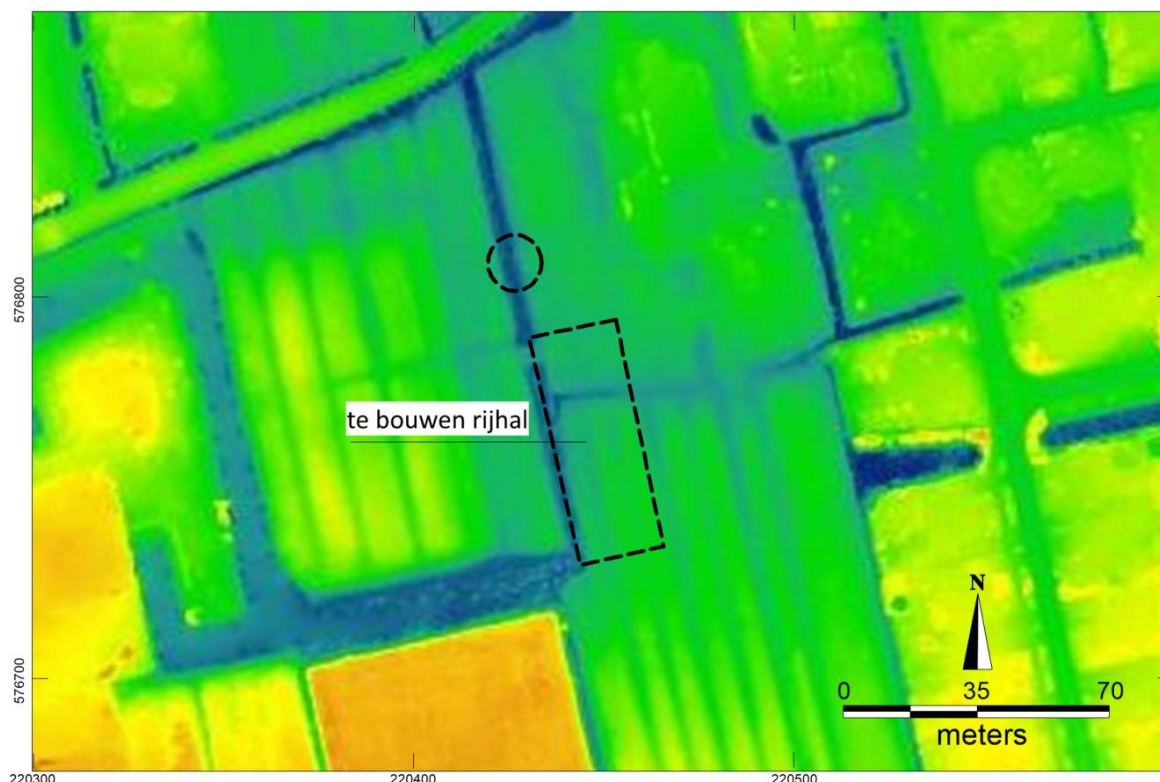
Archeologische verwachting

De kans op de aanwezigheid van archeologische resten ouder dan de late middeleeuwen wordt op basis van de relatief (ten opzichte van het historische centrum van Tolbert) lage ligging van het plangebied klein geacht. Het is meer voor de hand liggend dat bewoning in oudere perioden plaatsvond op de natuurlijke zandhoogte ten westen van het Auwema huis. Wat betreft de periode late middeleeuwen – nieuwe tijd geldt op basis van de percelering op oude kaarten (minuutplan) een hoge verwachting voor resten van boerderijen voor het noordelijk deel van het plangebied en een lage verwachting voor het zuidelijke deel van het plangebied.

Mochten zich in de als dobbe of pingo-ruïne aangemerkte laagte nog intacte veenlagen aanwezig zijn, dan bevatten deze pollen en zaden mogelijk teruggaand tot aan het einde van ijstijd.

Bekende bodemverstoringen

De gehele westrand van het plangebied ligt ter plaatse van een greppel of sloot en ook centraal in het plangebied hebben oost-west georiënteerde sloten gelegen (zie afbeelding 2, 3 en 4). Bij de aanleg van de huidige rijbak is de bodem verstoord tot een diepte van 30-50 cm.

Afbeelding 4. Plangebied op een hoogtekaart uit 2007-2012.⁴

Bedreiging van archeologische resten door de nieuwbouw

De ontgraving van de aan te leggen betonvloer in de rijhal ter plaatste van de huidige rijbak en de aan te leggen funderingsstroken vinden plaats in deels reeds geroerde grond.

De 'nieuwe' bodemverstoring in het plangebied blijft beperkt tot de vorstranden aan de noordzijde (24 m), delen van de oostzijde buiten de gedempte sloot (40 m) en de zuidzijde (24 m) van het plangebied. Hierbij gaat het om een oppervlakte van 84 m (lengte) x 0,6 m (breedte) is 50,4 m².

Conclusie

Slechts een klein gedeelte van nieuwe bodemverstoring vindt plaats in een zone met hoge archeologische verwachting voor resten uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd en of ter plaatse van eventuele intacte veenlagen in de dobbe of pingo-ruïne. Deze beperkte ingreep vormt geen of slechts een zeer geringe bedreiging voor archeologische resten in de bodem. Het archeologisch erfgoed wordt hierdoor niet bedreigd.

Advies

Op basis van het bovenstaande wordt geadviseerd om geen archeologisch onderzoek uit te voeren ter plaatse van de te bouwen rijhal.

ArGeoBoor wijst erop dat men bij bodem- verstorende activiteiten verplicht is om eventuele vondsten en grondsporen te melden bij de Minister van OCW conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet uit 2016. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de Gemeente Leek.

⁴ AHN-2007-2012

Tot slot

Voor vragen of opmerkingen met betrekking tot dit advies en de aangevoerde argumentatie kunt u contact opnemen met ondergetekende.

Met vriendelijke groet,

Luitzen Nijdam

www.argeo.boor.nl

T 06-28559693

Gebruikte kaarten en literatuur

AHN-2 2007-2012. Actueel Hoogtebestand Nederland. Geraadpleegd op
<https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>

Kadaster 1811-1832. Minuutplannen van Nederland. Geraadpleegd op
<http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/>

Van Heeringen, R. e.a., 2015: Archeologie en cultuurhistorie in de Westerkwartiergemeenten Grootegast, Leek, Marum en Zuidhorn. Deel A archeologie + bijlagen.